

Motion till riksdagen 2020/21:495

av **Désirée Pethrus (KD)**

Uppföljning av sexköpslagen – åtgärder mot pornografi

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningar för att införa åldersverifiering samt s.k. opt-in i enlighet med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör få i uppdrag att stärka arbetet med att införa porrfilter på skolors datorer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas i syfte att se över porrindustrins skadeverkningar med koppling till sexköpslagen, i enlighet med motionens intentioner, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur stöd och behandling kan erbjudas de som vill lämna porrindustrin i enlighet med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur samverkan mellan olika myndigheter kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och sammanställa fakta om hur covid-19 påverkar utsattheten bland kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur den särskilda ambassadören mot människohandel och prostitution kan få ett utökat uppdrag att också bevaka kopplingen till pornografi och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den senaste tiden har media rapporterat om barns utsatthet för pornografi och hur den påverkar deras mående och beteende mot andra. Killar har i media berättat om hur de redan i 9-årsåldern introducerades för våldsporr och hur avtrubbade de blev då man söker alltmer extremt innehåll. Samtidigt söker sig unga tjejer till ungdomsmottagningar för samlagssmärter och berättar att de pressas att ställa upp på ”hårt sex”. Konsekvenserna av pornografins skadeverkningar, både för dem som medverkar i pornografien och för de som tittar, har länge varit kända. Flera forskningsstudier har visat hur pornografien blivit mer våldsamt och förnedring av kvinnor är normaliserat inom det som kallas mainstreamporr.

Förra året tillsatte regeringen en utredning för att kartlägga hur barns hälsa och relationer påverkas av pornografi. Och likaså ska sexualundervisningen förbättras vilket är välkommet. Men det är långt ifrån tillräckligt. När unga själva kallar sig för ”experimentgenerationen” och känner sig porrskadade, behöver politiken ta i med krafttag för att bryta pornografins stereotypa könsroller.

Det bör komma förslag på begränsningar i spridningen på nätet för att skydda barn och unga. En möjlighet som prövats i andra länder är åldersverifikation och så kallat opt-in, vilket innebär att internetleverantörer erbjuder kunder porrfria abonnemang som standard och att kunder som vill se pornografi får göra ett aktivt val.

I över 20 år har Sverige haft en lag som kriminaliserar sexköp. Lagen var ett led i en stor kraftsamling för att motverka våld mot kvinnor, och prostitution definierades som ett hinder för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Sverige var det första landet i världen att kriminalisera köp av sexuella tjänster och därmed göra köparen synlig i lagstiftningen. Det internationella intresset för den svenska modellen har sedan dess varit mycket stort och många länder har tagit efter vår lagstiftning. Samtidigt som prostitution och människohandel varit och är en högt prioriterad fråga för regeringen under två decennier, har pornografien lämnats oreglerad och porrindustrin har expanderat och brutaliserats.

Folkhälsomyndigheten presenterade i maj 2019 befolkningsundersökningen Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige från 2017. Undersökningen fann att 70 procent av alla män i Sverige använder pornografi medan 70 procent av kvinnorna inte gör det. I åldern 16–29 år konsumerar 41 procent av männen porr frekvent (minst tre–fem gånger i veckan). Totalt 18 procent av alla män i åldrarna 18–84 år tittar dagligen eller nästan dagligen på pornografi. 9 procent av männen har gett ersättning för sex någon gång.

Folkhälsomyndigheten konstaterar att ”de som deltar i pornografiproduktion drabbas av olika typer av ohälsa och är mycket utsatta, både ekonomiskt och socialt”. Vidare skriver de att ”en stor del av pornografien innehåller stora inslag av våld, trakasserier och förnedring” och att pornografiproduktion är en stor industri med en ojämsställd maktfördelning. Myndigheten förordar därför en utredning av pornografins konsekvenser.

De flesta barn i Sverige har obegränsad tillgång till internet, dygnet runt. I Medierådets senaste undersökning från 2017 (Unga & medier 2017) framkom det att cirka 70 procent av barn i åldern 9–12 år och 90 procent av barn över 12 år och alla 13–18-åringar har tillgång till en mobiltelefon. Linköpings universitet har i en undersökning kommit fram till att en av fyra killar vid 18 års ålder tittar på porr dagligen, och att de som tittar varje dag i högre grad varit utsatta för sexuella övergrepp. Att barn och unga konsumerar pornografi har blivit mer regel än undantag. En granskning av Skolverket

från 2016 visade att mer än hälften av landets skolor saknar filter mot pornografi. Skolverket bör ges i uppdrag att stärka arbetet med att införa porrfilter i skolors datorer.

En normalisering av pornografi riskerar att unga inte blir lika varse när de utsätts för övergrepp på nätet. Porr handlar inte om sexuell frigörelse utan om att kontrollera flickors/kvinnors kroppar.

Många av de pådrivande faktorer som leder kvinnor in i porrindustrin är desamma som driver kvinnor men även män in i prostitution, dvs låg ålder, ekonomisk sårbarhet, tidigare sexualiserat våld och psykisk ohälsa. De bilder och filmer som sedan finns på nätet kommer de aldrig att få bort, varför det är extra svårt att lämna. De riskerar också att få olika fysiska och psykiska men, för livet. Många drabbas av posttraumatisk stress (PTSD), känslomässig avtrubbnig, depression, ångest och självmordstankar.

Sveriges regering, som kallar sig feministisk, behöver ta tag i problemet. En statlig utredning behöver tillsättas för att se över porrindustrins skadeverkningar – såväl för kvinnorna (och andra) som exploateras som för barnen och vuxna som exponeras. Utredningen bör se över lagstiftning och föreslå åtgärder. Man bör bland annat granska:

1. Pornografins koppling till prostitution

Både prostitution och pornografi är kommersialisering av sex. Sexuella handlingar som inte är frivilliga är olagliga, och samtycke till sexuella handlingar kan inte köpas. Både prostitution och pornografi är industrier som omsätter miljardbelopp på kvinnors kroppar.

Frågor som bör beskrivas i direktiven till utredningen är bland annat:

- Hur driver pornografien på efterfrågan på sexuella tjänster?
- Vilka är det som utnyttjas i porrproduktion?
- Vilka är bakgrundsfaktorerna som driver dem in i porrindustrin?
- Vilka psykiska och fysiska skador riskerar de att utsättas för i produktionen?

Specifikt bör barns utsatthet undersökas. Stereotypa kvinnoroller motverkar ett jämställt samhälle.

2. Pornografiproduktion i relation till koppleri och människohandel

Svensk lagstiftning ger tydliga riktlinjer till domstolarna i fråga om prostitution, koppleri och människohandel, men när det gäller produktion och distribution av pornografi saknas detta. Nuvarande lagstiftning lämnar stort utrymme för tolkning, vilket framgår av att koppleri- och människohandelslagstiftningen hittills inte tillämpats på porrindustrin.

Frågor som bör beskrivas i direktiven till utredningen är bland annat:

- Vad är skillnaden mellan porrproduktion och koppleri?
- Hur bör lagstiftningen ändras för att porrindustrins skadeverkningar ska motverkas?

3. Pornografi, våld och samtycke

Dagens mainstreampornografi är så våldsam att den i många fall kan jämföras med allvarlig misshandel. Männerna spottar på kvinnorna, sliter dem i håret, binder fast, stryper och slår. Om dessa våldshandlingar och dokumenterade övergrepp skulle inträffa i något annat sammanhang så skulle de som utför våldshandlingarna ställas inför rätta. Så varför får detta ske utan att samhället agerar? Det är oförklarligt att lagen om olaga våldsskildring (brottsbalken 16:10 c), som säger att man inte, varken i stillbild eller rörliga bilder, får sprida (eller för spridning skildra) sexuellt våld eller tvång, inte används på dagens nätpornografi. I och med digitaliseringen av förskola och skola

exponeras barn för dokumenterade övergrepp, vilket i sin tur normaliserar våldet för nästa generation. Dessa allvarliga konsekvenser ignoreras helt idag.

Frågor som bör beskrivas i direktiven till utredningen är bland annat:

- Hur ser dagens pornografi ut vad gäller våld och övergrepp, särskilt pornografi som sprids gratis och oreglerat via internet?
- Vad har våldet för samhällskonsekvenser?
- Hur påverkar erotiseringen av ojämställdhet och mäns våld mot kvinnor inom pornografins attityder och beteenden hos dem som konsumerar porr?
- Hur förhåller sig pornografi i ett juridiskt perspektiv till vår svenska sexköpslag när samtycke inte kan köpas?
- Vilka behandlingsmetoder finns för att hjälpa dem som vill lämna sexindustrin?

För dem som vill lämna porrindustrin finns få möjligheter till stöd och behandling. Samhället måste visa sitt stöd för dem som vill lämna både prostitution och porrindustrin. Fler behandlingsalternativ behöver utvecklas och resurser avsättas för detta. Organisationen Talita som hjälper kvinnor att lämna sexindustrin säger att man måste arbeta på många olika fronter för att komma tillrätta med sexhandeln. Bland de prostituerade behövs ett tydligt samarbete mellan vården, socialtjänsten och det civila samhället. Det behövs stöd i form av akut vård, skyddat boende och stöd för att bearbeta erfarenheter av våld. I samband med covid-19 har socialarbetare rapporterat att många pressats att utföra sexuella tjänster på massage- och thaimassagesalonger vilket är oroande på många sätt. Det är viktigt att ta fram fakta kring detta och att förebyggande åtgärder sätts in för att motverka kvinnors utsatthet i kristider, såsom under coronapandemin.

Prostitution och pornografi är oftast två sidor av samma mynt. Och man kan även säga att pornografi är en form av prostitution där någon eller några utför sexuella handlingar mot ersättning, men det hela sker inför en filmkamera. Många prostituerade används inom porrindustrin. Och de som konsumerar pornografi tenderar också att i ökad utsträckning kunna tänka sig att köpa sex av en prostituerad person. Det finns rapporter från Stockholmspolisens prostitutionsgrupp som tyder på detta.

På Utrikesdepartementet finns en särskild ambassadör mot människohandel och prostitution. I den tjänsten bör ingå att också bevaka pornografins inverkan på människohandel och prostitution. Regeringen bör snarast se över möjligheten att utöka uppdraget i någon form.

Désirée Pethrus (KD)